

Baltacıoğlu'yla yapılan görüşmelerden notları:

Baltacıoğlu - Benim sosyoloji çalışmalarım Ziya Gökalp'in bıraktığı yerdan başlamıştır. Atatürk milliyetçilikte kısmen Ziya Gökalp'in, medeniyetçilikte ise tamamen Abdullâh Cevdet'in anlayışına taşır. Atatürk Abdullâh Cevdet'in devamıdır. - - - - -

- - - - - Picasso "Kemancı" gibi çok güzel eserlerinin yanında değersiz eserler vermiştir. Sanatçı için bilimin yol göstericiliği de gereklidir. Bilim ona hangi yöne gideceğini gösterir. Yolunu şaşırmasınaya yardım eder.

Tramvay Şirketinin 40 sene evvel Üniversite öğrencisi tarafından taşlanması:

Baltacıoğlu - Üniversite rektörüyüm. Talebeler tramvaylarda kendilerine tenzilat yapılmasını istiyorlar. O zaman tünelde olan tramvay idaresi diretti, tenzilat yapmadı. Bir gün bir arkadaşımla tüneldeyiz. Beyoğlu tarafından bir kalabalık, büyük bir uğultuyla geldiğini gördük. Talebelermiş. Beni görünce; "Yaşasın Darülfunun Emni!" diye bağırıyorlar. Tünel binasının önüne geldiler. Şirketin binasını taşlamaya başladılar. Ertesi gün gazeteler "Darülfunun Emni Tramvay Şirketini talebelere taşıttı." diye yazdılar. Benim orada bulunmuşum bir tesadüftü.

Püşkül çıkarma olayı: Baltacıoğlu anlatıyor: İstanbul'da Darülmalliminde hocayım. Mesrutiyet sıraları. Birkaç kişi görüşüyoruz. Fes çık ve püşkülü söz konusu oldu. Ben; - icabederse fesin püşkülünü çıkararak çıkarız dedim. - Çıkaramazsın, dediler. Göreceksiniz, yarın fes püşkülünü çıkarıp

giyeceğim, dedim. F. stesi gün de püskülüzü işi için
giyip okula geldim.

1946-1950 arasında bir gün Meclisteyim. Men-
deresi gördüm. Ağzlarına geleni söyledikleri bir de-
virdi. - "Menderes, dedim, nedir bu yaptıklarınız?"

"Biz de püskülümüzü çıkarıyoruz, Baltacıoğlu -" dedi.
Gene Baltacıoğlu anlatıyor: Gelenek, gayrimuşura
yerleşmiş kültürdür.

Ben - Bunu söylemekle, geleneklerin araştırılması
için bir metot da söylemiş oluyor musunuz?

Baltacıoğlu - Evet. Bunları ayırmak gerek: Fi-
kir alan, aksiyon alan. Fikir alan: 1) İdeal, 2) Ütopya.
Ütopya gerçekleştirme imkân olmayan fikir, hayaldir.
İdeal, gerçekte kökleri olan, gerçekleştirilecek
fikirdir. İdeal yere iner, aksiyon alanına geçer.

İdeal, aksiyon alanında şu kademelerden geçer:
Aksiyon alanı: 1) Örf, 2) Adet, 3) Türe, 4) Türenek,
5) Kalıntı (ömrü bitmiş). Görenek; kalıntı haline
geçmesi gereken türeneğin, sosyal bünyenin duru-
muna aykırı olarak yaşamaya çabalaması halinde
görenek ortaya çıkar. Çarşaf görenektir. ^{Bugün} Çarşafı
giyen sadece bir-iki kişi olsaydı çarşaf kalıntı
durumuna girecekti. Ama, bugünkü duruma aykırı
olan bu giyim yaygındır. Görenek halindedir.

Demek, görenek olmak için;

- 1) Sosyal duruma aykırı olmak,
- 2) Yaygın olmak gerekir.

Ağustos - 1960.

Baltacıoğlu'nun sosyoloji çalışmalarını Ziya Gökalp'in bıraktığı yerden başlatmış-

tır. 1950'de Menderes Baltacıoğlu'na profesörlüğe teklif eder. O zaman Baltacıoğlu'nun eline 60 lira geçmektedir. Sanime Hanım Hatice'yi deşürmek üzereydi. Bu duruma rağmen bu teklifi Baltacıoğlu kabul etmiyor.

Yazdığı mahalelerin bibliyografyası ile ilgili hiçbir bilgi elinde yoktur. Olanları zihin hafızasının evinde kalmıştır.

Bugünkü anlayış meşhuret desin dediği anlayıştan iberi değildir. O zaman Gökalp'in sözüne inanılır. Şimdi her önüne gelen birşey söylüyor. Üniversite muhtariyetinden aşkar ne anlar? Ben aşkarlıktan ne anlarım. Milletlerarası kongrelerde, değerli toplantılarda tayınmadan üniversiteden kimse çıkarılmaz.

Mehmet İzzet Milliyet görüşüne durgunluğa getirmişti. "Milliyet Nazariyeleri" adlı kitabında Milliyet görüşlerini inceler. Fakat kendisi birsey söylemez. Onun değeri de kendine göre. Milliyet anlaşılmadan söz açan Hıfzullah man Rasit Öymen gökalpten sonra beninde yazmamak için ondan söz etmiş.

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlere İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTOZN0100202